

บทที่ 3

วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยพัฒนาแนวในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และการนำเสนอร่างแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจนต่อการวิเคราะห์ ผู้ศึกษาวิจัยมีวิธีการศึกษา และการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) และแบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โดยเข้าไปสังเกต/บันทึกความสำเร็จ หรือปัจจัยเงื่อนไข/อุปสรรค และการประเมินความสอดคล้องเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา อาศัยเครื่องมือในการวิจัยดังต่อไปนี้

1) การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) และการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ รายงานการประชุม เอกสารประกอบการประชุม สถิติต่าง ๆ ฯลฯ และข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้นและแนวประเด็นการสัมภาษณ์ (Interview Guide)

2) การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-Informant) ฯลฯ เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาครู ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์นี้จะช่วยอธิบายสิ่งที่พบเห็นหรือสังเกตให้เข้าใจยิ่งขึ้น สำหรับการสัมภาษณ์จำเป็นต้องมีโครงสร้างคำถาม เพื่อควบคุมทิศทางเนื้อหาของการวิจัย

3.2 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มเป้าหมายทุกส่วนของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ได้แก่ ครู หรือผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา

หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษารวมถึงปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐานซึ่งจะนำไปสู่งานวิจัยเพื่อการพัฒนา (R&D) ในพื้นที่ต่อไป

กลุ่มเป้าหมาย ได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informant) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้ครอบคลุมเป้าหมายประชากรทุกส่วนของชุมชน ได้แก่ ครูหรือผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกดังต่อไปนี้

- (1) ผู้นำโดยตำแหน่งของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน
- (2) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ในโรงเรียน

3.2.2 ขอบเขตด้านสถานที่

ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ประกอบด้วย โรงเรียน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี โรงเรียนบ้านแก้ว โรงเรียนคลองน้ำใส โรงเรียนวัดจันทน์ และโรงเรียนวัดไผ่ล้อม

3.3 กรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การวิจัยและพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความชัดเจนต่อการวิเคราะห์ และนำไปสู่การเสนอร่างแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ดังปรากฏรายละเอียดในแผนภาพที่ 3.1

แผนภาพที่ 3.1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยและร่างพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

3.4 แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

ประเด็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาเตรียมไว้ จะใช้แนวการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informants) เหมือนกันทั้งหมด สามารถแยกประเด็นได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

ส่วนที่ 2 ความจำเป็นในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดี

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดี

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา

แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้สร้างจากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยและงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบในด้านต่างๆ คือ เพศ อายุ วิทยฐานะของครู ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน/บริหาร ส่วนใหญ่สอนอยู่ในกลุ่มสาระ ประสบการณ์ในการพัฒนาตนเอง กิจกรรมพัฒนาตนเองที่อยากเข้าร่วมมากที่สุด และกิจกรรมพัฒนาตนเองที่อยากเข้าร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ชนิดมาตราประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert's)

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดี

ร่างแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ผู้วิจัยอาศัยผลจากการสำรวจความต้องการในการพัฒนาครู ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา

3.5 การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อมๆ กับการเก็บข้อมูล และตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ด้วยวิธีการเทคนิคสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจากหลากหลายบุคคล ต่างช่วงเวลา ต่างวิธีการ และสถานที่แตกต่างกัน เพื่อสำหรับการวิเคราะห์เชื่อมโยงความสอดคล้องเนื้อหาของพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรม และแจ้งให้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก

1. การศึกษาจากข้อมูลเอกสาร (Documentary study) ได้แก่ เอกสารวิชาการ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์
2. การสัมภาษณ์ โดยแบ่งเป็น
 - แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key-informants) ที่สามารถตอบประเด็นการวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ โดยใช้การนั่งพูดคุยตัวต่อตัว และขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญบันทึกเสียง เพื่อป้องกันการผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการเก็บประเด็นสำคัญไม่ครบ
 - การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของโรงเรียนด้านต่างๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล
3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปเก็บข้อมูล เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้บริหารและคณะครู และสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1.การวิเคราะห์จากเอกสาร โดยการนำเอาข้อมูลที่ได้จากเอกสารมาวิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นหมวดหมู่และนำมาเชื่อมโยงกับพัฒนาแนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ตามวัตถุประสงค์การศึกษาที่กำหนดไว้

2.การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ อาศัยการตีความ และสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ตามหลักตรรกะ คือ ใช้เหตุผลมาวิเคราะห์เทียบเคียงกับแนวทฤษฎี ควบคู่ไปกับบริบท โดยใช้สถิติพรรณนาประกอบ